

■ POSITION PAPER

DATUM: 14 juni 2024

ONDERWERP: Rondetafelgesprek Pensioenen

RUST EN RUIMTE VOOR DE IMPLEMENTATIE

Pensioenfondsen werken met sociale partners en uitvoeringsorganisaties voortvarend aan de implementatie van een nieuw en toekomstbestendig pensioenstelsel. Wat daarin overeenkomt blijft: ons pensioen regelen we het beste samen. Vrijwel nergens ter wereld komt onder ouderen zo weinig armoede voor als in Nederland. Dat komt doordat, naast de AOW, verreweg de meeste werkenden in Nederland verplicht en collectief sparen voor pensioen. Hierbij worden kosten en risico's met elkaar gedeeld. Pensioenfondsen werken bovendien zonder winstoogmerk. Zo worden de premies maximaal benut voor pensioenopbouw. Het loont om dingen samen te doen. Dat geldt ook voor risico's delen en kosten laag houden.

De pensioensector is al sinds 2021 intensief bezig met de implementatie van de Wet toekomst pensioenen. De voorbereidingen zijn uiteraard geïntensiveerd sinds de wet per 1 juli 2023 van kracht is. Voor werkend én gepensioneerd Nederland is het belangrijke dat de pensioensector alle tijd en energie kan gebruiken voor een zorgvuldige overgang. Dit vraagt om zorgvuldige besluitvorming en een ononderbroken focus op de opdracht om de Wet toekomst pensioenen te implementeren. Vanwege de omvang van de transitie vraagt de sector de komende jaren rust en ruimte. In dit position paper geven we daarnaast graag onze visie mee op de thema's communicatie en koopkracht. Ten aanzien van communicatie delen we graag het belang van gelaagd communiceren om een informatie-overload bij deelnemers te voorkomen. En ten aanzien van koopkracht gaan we graag in op de mogelijkheden die het nieuwe stelsel ons (ook ten opzichte van het oude stelsel) biedt om een koopkrachtig pensioen voor onze deelnemers te realiseren.

COMMUNICATIE

Voor alle deelnemers bij pensioenfondsen is het van belang te weten wat de transitie naar het nieuwe stelsel voor hen betekent. De pensioensector is dan ook druk aan de slag om te zorgen voor zorgvuldige, evenwichtige, tijdige, maar vooral begrijpelijke informatie, zodat mensen begrijpen wat het effect van de overgang is op hun pensioen.

Wij adviseren dan ook om mensen gelaagd informatie aan te bieden, om informatie-overload te voorkomen. We weten uit onderzoek dat bij te veel informatie mensen de informatie niet meer verwerken of op basis van aannames de informatie tot zich nemen. Door informatie gelaagd aan te bieden kunnen deelnemers de informatie beter tot zich nemen.

KOOPKRACHT

Er valt soms kritiek te beluisteren dat het nieuwe stelsel onvoldoende koopkrachtig zou zijn. Dat zou bijvoorbeeld ermee te maken hebben dat er voor gepensioneerden onvoldoende risico genomen zou kunnen worden.

Het nieuwe stelsel biedt echter – meer dan het oude stelsel – diverse mogelijkheden om een koopkrachtig pensioen te realiseren. Een belangrijk voordeel van het nieuwe stelsel is dat er minder buffers opgebouwd hoeven te worden, zodat rendement sneller ten goede komt aan de deelnemers.

Hierdoor kunnen (verwachte) pensioenen eerder worden verhoogd. Het nieuwe stelsel biedt daarbij de ruimte om risico's beter toe te delen. Jongere deelnemers kunnen en willen vaak meer risico dragen dan gepensioneerden. Hierdoor wordt een optimale balans tussen rendement en risico voor iedere leeftijdsgroep gevonden. Daarvoor wordt ook een risicopreferentieonderzoek onder deelnemers uitgevoerd. Ook voor gepensioneerden kan vaak nog een bepaalde mate van risico worden genomen ten behoeve van koopkrachtbehoud.

In het nieuwe pensioenstelsel wordt het renterisico beter beheerst doordat het per leeftijdscohort afgedekt kan worden, in tegenstelling tot het oude stelsel waar dit slechts suboptimaal mogelijk was. Door rentedalingen konden uitkeringen in het oude stelsel jarenlang niet verhoogd worden. De betere renteafdekking in het nieuwe stelsel zorgt ervoor dat renteveranderingen

- minder invloed hebben op de pensioenuitkeringen, waardoor behaalde beleggingsrendementen sneller kunnen doorwerken in de uitkeringen.

Vanzelfsprekend blijft, net als in het oude stelsel, de ontwikkeling van ingegane uitkeringen in het nieuwe stelsel afhankelijk van de behaalde rendementen. Het nieuwe stelsel biedt echter veel ruimte om de nadelige invloed van negatieve rendementen te beperken. Zo zorgt het spreiden van schokken en terugnemen van beleggingsrisico bij het naderen van de pensioenleeftijd dat veranderingen van de uitkeringen van jaar op jaar gedempt worden. Verlagingen van uitkeringen kunnen veelal voorkomen worden door inzet van de solidariteits- of risicodelingsreserve. En via een lager projectierendement kan desgewenst gekozen worden voor een lagere eerste uitkering in ruil voor een sterkere stijging in de jaren daarna.

EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING: GEHOORD, GEWOGEN EN BEOORDEELD

De Pensioenfederatie vindt het goed dat de minister en de Tweede Kamer kritisch meekijken naar het functioneren van het hoorrecht van gepensioneerden en inactieve deelnemers. Het is een belangrijk recht om zienswijzen naar voren te brengen. Hierdoor kunnen vroegtijdig eventuele onevenwichtigheden en knelpunten tijdens de arbeidsvoorwaardelijke fase worden meegenomen. Wij zien dat het hoorrecht op veel plekken leidt tot expliciete discussies over te maken keuzes, waardoor een waardevolle bijdrage wordt geleverd aan de 'checks and balances' binnen de besluitvorming.

Tegelijk vinden wij het belangrijk om te benadrukken dat het hoorrecht een *aanvullend* en zeker niet het *enige* instrument is om een evenwichtige transitie te borgen. Het hoorrecht is voorbehouden aan sociale partners en verenigingen van gepensioneerden en inactieve deelnemers. Pensioenfondsen hebben daarnaast een solide en stevige governancestructuur die een belangrijke rol speelt bij de transitie.

Gepensioneerden zijn bijvoorbeeld direct vertegenwoordigd in pensioenfondsbesturen. Voor elke bestuurder geldt dat zij gehouden zijn aan het principe van evenwichtige belangenafweging. Dit in tegenstelling tot het hoorrecht waarbij deelbelangen mogen prevaleren en evenwichtigheid geen wettelijke eis is.

Verantwoordingsorganen bestaan uit werknemers, gepensioneerden en (veelal) werkgevers, waardoor zeker wordt gesteld dat via deze medezeggenschapsfunctie alle belangen goed worden gewogen. Bovendien hebben de raden van toezicht van pensioenfondsen en externe toezichthouders bevoegdheden om toe te zien op evenwichtigheid.

Kortom, alle belangen worden uitvoerig gehoord, gewogen en beoordeeld. Dat dit hier en daar ook tot tegenstelling leidt, is goed. Het betekent juist dat er discussie en verantwoording plaatsvindt over keuzes die worden gemaakt.